

Per Øverland: Historieglimt 246

-

Slaget ved Austerlitz

Hva har dette slaget under Napoleonskrigene med vårt område å gjøre? Det stod jo langt nede i Europa. Likevel fører det oss til Lade gård. Lade Gård fremstår i dag som et av de mest komplette og best bevarte empireanlegg i Norge. Tunet omgis av den restaurerte hagen. Gjerdet er rekonstruert etter gamle tegninger. Hele anlegget ble i 1992 kjøpt av Reitangruppen. Etter et

Fra Napoleonrommet på Lade Gård. Foto. Bjørn Lien.

grundig restaureringsarbeid stod det ferdig i 1995 som Reitangruppens finansielle og kulturelle senter. Hovedbygningen er i stor grad ført tilbake til sin opprinnelige stil. Den har fått tilbake både ildstedene og de spesielle skyvevinduerne. Anlegget med sidebygninger og den store driftsbygningen fremstår i sin gamle glans til ære for dette historiske stedet. Trondheim har all grunn til å takke Reitan for en kostbar oppussing. I årene 2011 til 2012 ble det i

hovedhusets første etasje gjennomført et vedlikeholdsprosjekt under ledelse av Jorunn Wedel Jarlsberg. I Napoleonrommet finner vi alle veggene kledd med malte tapeter med motiver fra slaget ved Austerlitz. Det ble kjøpt i Frankrike og oppsatt omkring 1840. To motstående vegger er helt dekket av skildringer av slaget og de to andre motstående veggene mellom vinduer og dører kan vi se andre mindre bilder fra slaget. Mirakuløst nok har tapetene overlevd nær to hundre års bruk av huset. Både Norges lærerhøgskole 1922-1960 og Sosialskolen 1962-1994 hadde lite midler til vedlikehold. Særlig ble den tyske okkupasjon av gården 1940-1945 en veldig belastning. Likevel står rommet i dag i sin opprinnelige prakt etter nennsomt stell. Det er en praktfull sal!

Det er også en annen forbindelse mellom slaget og vårt område. Napoleonskrigene hadde to ulike virkninger på folkelivet hos oss. I den første

Fra Napoleonrommet på Lade Gård. Foto: Bjørn Lien.

tiden ble
vårt
næringsliv
stimulert
av
krigene.
Særlig til
de
britiske
øyene fikk
eksport
og
skipsfart
et

oppsving
slik at

Trondhjems næringsliv tjente gode penger og velstanden steg. Anderledes ble annen del av denne perioden. Ved at Danmark-Norge kom på Napoleons side og engelskmennene satte inn sin blokade mot Norge. Det medførte tap og nød hos oss. Ja, kanskje har aldri nøden vært verre enn i 1812-1813 da kornet uteble og uåret rammet oss samtidig. Napoleonskrigene rammet by og bygd i Norge verre enn for eksempel den første verdenskrigen 1914-1918. Som

navnet sier var Napoleonskrigene ikke bare én, men flere kriger. Napoleons motstandere var skiftende koalisjoner helt til den siste i 1815 med slaget ved Waterloo.

I slaget ved Austerlitz 2. desember 1805 stod Napoleon mot sin tredje koalisjon av motstandere. Slaget er også kalt Trekeiserslaget. Der stod den nybakte franske keiseren mot troppene til tsar Alexander I av Russland og keiser Franz II av Østerrike. Franz II selv var ikke til stede ved slaget. De russiske og østerrikske troppestyrker ble ledet av den erfarne russiske general Mikhail Kutuzov som er en av hovedpersonene i Leo Tolstoys roman «Krig og fred». Forut for slaget var det drøftinger mellom motstanderne, men motparten kunne ikke godta Napoleons krav. Napoleon skal ha gitt inntrykk av at han stod svakere enn han faktisk gjorde. Det var en del av hans slagplan. Det er ulike talloppgaver fra slaget. Det er anslått at det skal ha vært omkring 150.000 mann til sammen. Det var 280 skvadroner kavaleri og 420 kanoner. Artilleri og kavaleri stod strategisk sentralt. Det skal ha falt inntil 30.000 mann. Napoleon tok snart den strategiske ledelse gjennom sine marskalker. Marskalk Bernadotte med sine 10.000 elitesoldater stod til en begynnelse på nordre eller venstre flanke, men flyttet dem mot det sentrale frontavsnitt som en angrepsspiss. Napoleons strategi er i etterkant studert ved all verdens krigsskoler. De er verd å studere selv om det ikke er plass til det her. Kutuzov hadde flest tropper. En oppgave stiller Napoleons 73.200 mann mot fiendens 85.700. De franske vant slaget. Det fikk store konsekvenser og er senere regnet til stor ære for de franske våpen.

Austerlitz, tsjekkisk Slavkov, er i dag en liten by på omtrent 6000 innbyggere. Den ligger omtrent seks kilometer sydøst for dagens Brno, tysk Brunn, i det nåværende Tsjekkia. Den er nærmest en forstad til Brno. I 1805 lå den i Østerrike. Slagfeltet ligger mellom Brunn og Austerlitz, nær den sistnevnte. Det er et svakt bølgende jordbruksland der de to overkommandoer holdt til på hver sin lave høyde. Napoleon og hans bravader ble et yndet motiv for kunstmalere. Det finnes svært mange malerier med ulike motiver fra hans liv. I dag står der er minnesmerke ved slottet i Austerlitz der avtalen om våpenstillstand ble undertegnet av partene. I en rekke somre er det arrangert oppmarsj til minne om slaget med tusentalls soldater med tidsriktige uniformer og våpen. Videoer om disse arrangementene kan en se på nettet. Det er også

spilt inn flere filmer om slaget. Franskmennene er stolt av denne seieren og en jernbanestasjon av seks i det sentrale Paris heter «Gare d'Austerlitz»! Den ble bygd i 1840 og fikk først navnet «Gare d'Orléans». I 1868 ble navnet endret under keiser Napoleon III som var nevø av Napoleon I.

Napoleon Bonaparte er en gåte for historieforskerne. Hvordan kunne en ung mann fra en utkant som øya Korsika, bli hele Europas hersker? Det reiser det store spørsmålet om enkeltpersoners innflytelse på historiens gang. Det er vanskelig å slå seg til ro med at hans innsats kan forklares ut fra at omstendighetene la forholdene til rette for ham. Han greide tydeligvis å spille på sine muligheter og kom seg fram. Litteraturen om Napoleon er meget rik. Også vår norske Alexander L. Kielland har bidratt. Boka «Omkring Napoleon» kom samtidig på norsk og tysk i 1905. Ny utgave på norsk kom i 1950 og på tysk en rekke ganger, sist i 2015! I norske litteraturhistorier er boka ofte betegnet som mindre vellykket. Det kan enhver gjøre seg opp en mening om ved å lese den på nettet. Den gir en lettlest og instruktiv gjennomgang av hans liv og virke. Slaget ved Austerlitz er greit gjennomgått med vekt på Napoleons strategi for slaget. I et av de store maleriene i Napoleonsrommet på Lade gård ser vi keiseren på sin hvite hest sentralt plassert på en høyde i terrenget.